ЯКІСТЬ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ПОСТНЕКЛАСИЧНОЇ ПАРАДИГМИ ЯК ВІДПОВІДЬ НА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

<https://doi.org/10.37472/2707-305X-2021-3-2-11-4>

БОЙЧУК Юрій Дмитрович

доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
ректор Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди,
м. Харків, Україна

Ірина Володимирівна ГАВРИШ

доктор педагогічних наук, професор,
директор Науково-дослідного
інституту експериментальної
дидактики Харківського
національного педагогічного
університету імені Г.С. Сковороди,
науковий керівник науково-
педагогічного проєкту «Інтелект
України», м. Харків, Україна

Анотація. У повідомленні репрезентовано результати Міжнародного круглого столу «Якість сучасної освіти в контексті постнекласичної парадигми: методологія, теорія, практика» («Jakość współczesnej edukacji w kontekście postnieklasycznego paradygmatu: metodologia, teoria, praktyka»), ініційованого Національною академією педагогічних наук України, Відділенням професійної освіти і освіти дорослих НАПН України та Харківським національним педагогічним університетом імені Г.С. Сковороди. Захід відбувся 8-9 листопада 2021 року на базі ХНПУ імені Г.С. Сковороди за участю українських і польських дослідників, зокрема представників Академії спеціальної педагогіки ім. Марії Гжегожевської у Варшаві та Державного інституту ім. Стефана Баторія у Скерневіцах (Республіка Польща). Програму заходу зреалізовано у межах презентації учасників Міжнародного круглого столу «Сучасний стан та стратегія розвитку закладів вищої педагогічної освіти і наукових установ», панельних дискусій: «Критерії якості сучасної освіти в контексті постнекласичної парадигми» та «Порівняльний аналіз інклюзивної освіти в Україні й Республіці Польща», а також презентації «Постнекласична парадигма в освітньому просторі України: перший національний технопарк з підвищення якості освіти».

Зазначено, що в контексті постнекласичної парадигми освіти як філософії освіти III тисячоліття якість освіти визначають ключовим чинником інноваційного поступу суспільства та життєвостисловим орієнтиром розвитку особистості.

Учасники Міжнародного круглого столу також дійшли висновків, що, попри особливості організації інклюзивного навчання в окремих країнах, у цілому наявні глобальні виклики, що потребують негайного розв'язання, передусім щодо утвердження формування толерантного ставлення до осіб з особливими потребами.

Ключові слова: постнекласична парадигма; філософія освіти; якість освіти; дитиноцентризм; безбар'єрне освітнє середовище; інклюзивна освіта.

З ініціативи [Національної академії педагогічних наук України](#), Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України та [Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди](#) 8-9 листопада 2021 року відбувся Міжнародний круглий стіл «Якість сучасної освіти в контексті постнекласичної парадигми: методологія, теорія, практика» («Jakość współczesnej edukacji w kontekście postnieklasycznego paradygmatu: metodologia, teoria, praktyka»).

Співорганізатори заходу: Міністерство освіти і науки України, Національна академія педагогічних наук України, Департамент науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації, Департамент освіти Харківської міської ради, Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, Науково-дослідний інститут експериментальної дидактики ХНПУ імені Г.С. Сковороди, Академія спеціальної педагогіки ім. Марії Гжегожевської у Варшаві (Республіка Польща), Державний інститут ім. Стефана Баторія у Скерневіцах (Республіка Польща), Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, Державна установа «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України», Комунальний вищий навчальний заклад «Харківська академія неперервної освіти», Науково-педагогічний проєкт «Інтелект України». Учені академічних установ НАПН і НАМН України, управлінці в галузі освіти, викладачі закладів вищої освіти України і Республіки Польща, педагоги-практики, представники громадських організацій об'єднали зусилля, аби в межах фахової дискусії знайти шляхи підвищення якості освіти, що має забезпечити належну підготовку молоді до життєдіяльності в нових умовах мінливого світу.

Проведення такої міжнародної зустрічі вдруге на базі ХНПУ імені Г.С. Сковороди засвідчило розвиток ідей, проголошених Міністром освіти і науки України Сергієм Шкарлетом у червні 2021 року в Харкові під час Всеукраїнської стратегічної сесії «Освіта України — 30. Національний технопарк з підвищення якості освіти».

У дистанційному форматі з вітальним словом до учасників Міжнародного круглого столу звернулася заступник Міністра освіти і науки України *Віра Рогова*. У виступі Віра Борисівна акцентувала увагу на важливих питаннях сьогодення освітньої галузі та викликах, що постали перед освітянами. Заступник міністра наголосила на необхідності підвищення якості сучасної освіти, пошуку та впровадження ефективних механізмів її забезпечення, а також зазначила важливість створення безбар'єрного освітнього середовища як головного пріоритету освітньої політики, реалізації інклюзії у закладах освіти.

У мотиваційній промові президент Національної академії педагогічних наук України, дійсний член (академік) НАН України та НАПН України, почесний доктор Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, доктор філософських наук, професор *Василь Кремень* передусім підкреслив значущість заявленої проблематики Міжнародного круглого столу, оскільки проблема якості освіти є важливою не лише для України, а й для інших держав. Потребує осучаснення й саме поняття якості освіти, з огляду на те що освіта має всебічно сприяти особистісному розвитку дитини, відповідати новим реаліям, інноваційному типу прогресу, цифровізації суспільства. Перед освітянами постали завдання, розв'язання яких можливе лише на засадах дитиноцентризму, з урахуванням талантів та особливостей зростаючої особистості, що забез-

печує всебічне самопізнання і саморозвиток, а в дорослому житті — самореалізацію як щасливої і затребуваної в суспільстві людини.

Василь Кремень наголосив на тому, що такі міжнародні наукові зустрічі дають змогу обмінятися актуальними напрацюваннями, проаналізувати досвід колег. А також висловив упевненість у результативності нинішнього українсько-польського форуму, зацікавленості у співпраці польської делегації на чолі з Президентом Наукового педагогічного товариства «Польща — Україна», іноземним членом НАПН України професором Франтішеком Шльосеком.

Під час відкриття Міжнародного круглого столу практичні кейси розвитку закладів освіти Харківщини презентували: доктор економічних наук, професор, директор Департаменту науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації *Анжеліка Крутова*; кандидат юридичних наук, доцент, директор Департаменту освіти Харківської міської ради *Ольга Деменко*.

У зверненні до учасників заходу ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор *Юрій Бойчук* зазначив, що постіндустріальну епоху в розвитку суспільства завершено, зміни торкнулися людини, суспільства, довкілля. Інформаційний світ є викликом для сучасної освіти, що має підготувати молодь у світі нових технологій адаптуватися до життя. Постнекласична парадигма покликана змінити освіту і людину в складному світі. Технократичний підхід і споживацьке ставлення мають поступитися духовно-практичному освоєнню світу на основі високих моральних імперативів. Цьому, власне, і присвячено дискусії важливого міжнародного наукового зібрання.

Програму заходу зреалізовано у межах презентації учасників Міжнародного круглого столу, панельних дискусій у форматі різних освітньо-наукових локацій.

До презентації учасників круглого столу «Сучасний стан та стратегія розвитку закладів вищої педагогічної освіти і наукових установ», модератором якої виступила *Нелля Ничкало*, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, почесний доктор Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, долучилися:

- *Юрій Бойчук*, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди;

- *Барбара Марцінковська*, доктор хабілітований, професор, ректор Академії спеціальної педагогіки ім. Марії Гжегожевської у Варшаві (Республіка Польща);

- *Ельжбета Стоковська-Загдан*, доктор, професор, ректор Державного інституту ім. Стефана Баторія у Скерневіцах (Республіка Польща);

- *Лариса Лук'янова*, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України;

- *Володимир Шевченко*, доктор педагогічних наук, вчений секретар Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України;

- *Любов Покроєва*, кандидат педагогічних наук, доцент, ректор комунального вищого навчального закладу «Харківська академія неперервної освіти»;

- *Георгій Даниленко*, доктор медичних наук, професор, директор Державної установи «Інститут охорони здоров'я дітей та підлітків НАМН України».

Доповідачі поінформували учасників Міжнародного круглого столу про історію становлення, основні віхи розвитку, напрями досліджень та подальші перспективи освітніх закладів і наукових установ, які вони представляють. Попри особливість програмних завдань, належність до різних галузей — освітньої або медичної, наскрізною виявилася ідея якості освіти як ключового чинника інноваційного поступу суспільства. У контексті постнекласичної парадигми його маркерами визнано: відкритість соціально-педагогічних систем, ефективність менеджменту, рівень

упровадження новачій, підготовку висококваліфікованих кадрів на принципово нових засадах тощо.

У межах круглого столу було проведено дві панельні дискусії:

- Критерії якості сучасної освіти (модератори: *Франтішек Шльосек*, доктор хабілітований, професор, іноземний член НАПН України, професор Інституту педагогіки Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві, Голова Наукового педагогічного товариства «Польща — Україна», Почесний доктор (Honoris Causa) Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (Республіка Польща) та *Лариса Лук'янова*, доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України).

- Порівняльний аналіз інклюзивної освіти в Україні й Республіці Польща (модератори: *Барбара Марцінковська*, доктор хабілітований, професор, ректор Академії спеціальної педагогіки ім. Марії Гжегожевської у Варшаві (Республіка Польща), *Ельжбета Стоковська-Загдан*, доктор, професор, ректор Державного інституту ім. Стефана Баторія у Скерневіцах (Республіка Польща), *Володимир Шевченко*, доктор педагогічних наук, вчений секретар Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України).

Змістовну дискусію розпочав *Франтішек Шльосек*, професор Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві, з обговорення проблеми «Якість навчання, феноменологічний аналіз поняття». Її термінологічне поле вбирає розуміння «якості навчання», повний опис якої може бути здійснено з використанням багатьох показників, та «феноменології» — науки про явища як про доступні пізнанню аспекти дійсності (І. Кант), а також методики філософських роздумів, що полягає у відмові від чистого спекулювання поняттями за допомогою «повернення

до змісту», тобто її суті (Е. Хассерл та Р. Інґарден). На основі ідей дослідників (M.S. Owlia, E.M. Aspinwall) проаналізовано детермінанти якості послуг та їх відображення у специфіці вищої школи, і серед них: надійність — ступінь систематичності, точності та актуальності навчання, ступінь відповідності ЗВО очікуванням; відповідальність — бажання і готовність працівників ЗВО допомагати студентам; доступність — ступінь доступності працівників ЗВО у разі необхідності консультування; компетентності — теоретичні та практичні знання працівників ЗВО, зокрема вміння у сфері презентації; люб'язність — позитивне ставлення працівників закладів вищої освіти до студентів; комунікація — спосіб комунікування між викладачами та студентами в освітньому процесі; результат — основні знання та навички, що вимагають від студентів, тощо. Метою дослідження якості навчання є оцінювання, тобто аналіз у поєднанні із синтетичним представленням висновків, які охоплюють перелік визнаних недоліків і рекомендації щодо їх усунення, та акредитацію, тобто висновок про відповідність (або невідповідність) результатів діяльності суб'єкта узгодженим стандартам.

Особливості підготовки вчителя нового покоління проаналізувала *Тетяна Довженко*, доктор

педагогічних наук, професор, декан факультету початкового навчання ХНПУ імені Г.С. Сковороди у виступі «Індивідуальна освітня траєкторія здобувачів вищої освіти в контексті постнекласичної парадигми». Постнекласичну парадигму запропонувала розглядати як новітній етап розвитку наукового знання і культури, що характеризується включенням суб'єкта в предмет пізнання, а індивідуальну освітню траєкторію — як процес та результат індивідуального вибору студентом змісту, рівня та шляхів здобуття майбутньої професії (за цілеспрямованої педагогічної підтримки ЗВО), що спеціально розробляється для конкретного студента, неформального замовника з власними освітніми потребами, пізнавальним профілем та іншими індивідуальними особливостями. Реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти у ХНПУ ім. Г.С. Сковороди забезпечують також залучення до наукової діяльності, експерименту «Школа професійного зростання» (День у школі), творчої діяльності, роботи студентського самоврядування, науково-консультативного центру читання та дитячої книги, лабораторії-класу «Нова українська школа», лабораторії методичного забезпечення неперервної системи освіти «Школа — ЗВО», наукових студентських гуртків.

Привернула увагу до проблеми «Візія польської ментальності в європейському поступі» Катерина Таранік-Ткачук, кандидат педагогічних наук, доцент, головний спеціаліст відділу взаємодії з

місцевими органами влади директорату дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти Міністерства освіти і науки України. У контексті постнекласичної парадигми ментальність потрактовано як специфіку сприйняття і тлумачення світу в системі життя певного народу, нації, а менталітет — як спосіб мислення, склад душі. Ідея колективної ментальності сягає 1835 р. (А. де Токвіль «Демократія в Америці»), запровадження поняття «менталітет» — 1929 р. (французькі історики М. Блок і Л. Февр). 20-30-ті роки XX ст. позначено пошуками унікальності ментальних парадигм, що формуються від покоління до покоління, впливають на стереотипи поведінки в усіх сферах життя. Розглянуто, як особливості національного менталітету відображено в державних символах: кольори прапора Польщі — білий: моральні (духовні) цінності та чистота; червоний: вогонь, мужність і відвага. А також у фольклорі, зокрема у польських казках, сюжети яких пов'язано з релігійними, моральними, побутовими поглядами, моделлю поведінки. Важливо, що в умовах глобалізації серед рис польської ментальності акцентовано на повазі до своєї історичної пам'яті, державної мови, до себе.

Результати порівняльного аналізу інклюзивної освіти в Україні й Республіці Польща презентував Володимир Шевченко, доктор педагогічних наук, вчений секретар Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України у виступі «Інклюзія в Україні: досвід, проблеми та перспективи».

Дослідник зазначив, що стихійне інтегрування, навчання дітей з особливими потребами в умовах ЗЗСО розпочалося наприкінці 1990-х років, коли спеціальні заклади освіти зазнавали змін, через демографічне скорочення, недостатнє фінансування деякі з них було ліквідовано або пе-

репрофільовано. Ключовим моментом у формуванні державної політики України у сфері освіти дітей з особливими освітніми потребами є підписання (2008 р.) і ратифікація (2009 р.) Конвенції про права осіб з інвалідністю. Перехід з «медичної» моделі до «соціальної» у ставленні до людей з особливими потребами зміщує акцент з недоліків, порушень, відхилень від норми на потреби в особливих умовах та засобах навчання, посилює відповідальність суспільства.

За даними Міністерства освіти і науки України, у 2015/16 н.р. в інклюзивних класах навчалися понад 2,7 тис. дітей з особливими освітніми потребами, з початку 2020/21 н.р. — майже 25,1 тис. Станом на 1 листопада 2021 р. в Україні функціонують 659 інклюзивно-ресурсних центрів, діти з особливими освітніми потребами та їхні батьки можуть отримати відповідні послуги за місцем проживання.

Важливим кроком у розвитку інклюзивної освіти в Україні є ухвалення у 2017 р. Закону «Про внесення змін до Закону України «Про освіту» щодо особливостей доступу осіб з особливими освітніми потребами до освітніх послуг». Кожна дитина України має право на здобуття освіти в тій формі та умовах, які відповідають її фізичному і розумовому розвитку. МОН України, НАПН України, Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України здійснюють важливі заходи щодо підготовки навчальної та матеріальної бази як спеціальних закладів освіти, навчально-реабілітаційних центрів, так і ЗЗСО з інклюзивним навчанням. При школах функціонують кабінети інтерактивних освітніх, медичних, корекційно-компенсаторних технологій, професійного самовизначення, фізичної реабілітації, лікувальної фізичної культури тощо. Інститут розробив програми підвищення кваліфікації:

«Інноваційні технології моделювання мовлення в умовах психолінгвістичного дефіциту», «Сучасні технології психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами», «Індивідуальна освітня траєкторія дитини з особливими освітніми потребами», «Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в умовах «Нової української школи»». Серед ключових проблем у сфері освіти дітей і молоді з особливими освітніми потребами — недостатня підготовка фахівців, недоукомплектованість сучасними засобами навчання та реабілітації, обмеженість фінансування, спеціальної навчально-методичної та дидактичної літератури.

Олег Єресько, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки Національного університету біоресурсів і природокористування України, характеризував основні етапи становлення інклюзії в Україні. У контексті зміни освітньої парадигми ключовими датами визначено:

- 1991 р. — проголошення Незалежності Української держави;
- 2001 р. — започаткування експерименту «Соціальна адаптація та інтеграція в суспільство дітей з особливостями психофізичного розвитку шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх закладах» (МОН України, Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, ВФ «Крок за кроком»);
- 2008 р. — реалізація проєкту «Інклюзивна освіта для дітей з особливими потребами в Україні» (МОН України, Інститут спеціальної педагогіки НАПН України за підтримки Канадської агенції міжнародного розвитку, Канадського центру вивчення неповносправності Університету Грента МакЮена та за участю ВФ «Крок за кроком»);
- 2010 р. — за результатами реалізації міжнародних проєктів з ініціативи МОН України внесення змін до освітнього законодавства України, що передбачає створення інклюзивних класів для навчання дітей з особливими потребами в ЗЗСО України;

- 2010 р. — затвердження Концепції розвитку інклюзивної освіти (МОН України);
- 2011 р. — затвердження Порядку організації інклюзивного навчання в загальноосвітніх навчальних закладах (Кабінет Міністрів України за поданням МОН України);
- 2013 р. — затвердження нового Державного стандарту початкової освіти для дітей з особливими освітніми потребами (Кабінет Міністрів України за поданням МОН України);
- 2020 р. — Указ Президента України «Про забезпечення створення безбар'єрного простору в Україні»;
- 2021 р. — затвердження Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору до 2030 року.

Дослідник проаналізував виклики впровадження інклюзивного навчання в Україні, відповіддю на які можуть бути ідеї Романа Федька, історика, учасника АТО: «Варто розпочати з невеликих кроків. З надання можливості людям з особливими потребами нормально пересуватися в усіх видах транспорту, без проблем потрапляти до громадських будівель, рухатися вулицями, отримувати роботу, задовольняти свої культурні потреби. У такому разі ми наблизимо не тільки їх, а й себе до сучасного європейського цивілізаційного рівня» (Федько, 2017).

У межах презентації «Постнекласична парадигма в освітньому просторі України: перший національний технопарк з підвищення якості освіти» команда фахівців на чолі з *Іриною Гавриш*, доктором педагогічних наук, професором, директором Науково-дослідного інституту експериментальної дидактики Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди, науковим керівником **Науково-педагогічного проєкту «Інтелект України»** акцентувала увагу на ключових характеристиках проєкту. Зокрема, на меті — виховання науково-технічної еліти країни; пріоритетах освітянської спільноти — успіш-

ний учень, успішний учитель, престижний заклад освіти, сильна держава; методологічній базі — постнекласична парадигма освіти як філософія освіти III тисячоліття; системний, синергетичний, компетентнісний, особистісно-діяльнісний підходи.

Засобами досягнення мети визначено: технологію формування прийомів раціонального читання, технологію формування ключових компетентностей, технологію повного засвоєння навчальних одиниць, технологію забезпечення наступності між рівнями освіти, технологію ціннісного насичення кожного уроку, технологію збагачення освітнього процесу, здоров'язбережувальні технології.

Зазначено, що проєкт функціонує в Україні з 2008 р. на основі відповідної нормативної бази; це одна з 10 освітніх програм, що пройшли експертизу ДСЯО на відповідність Державному стандарту початкової освіти (2018 р.); реалізується в дошкільних групах, початковій, базовій і профільній школах усіх регіонів України; випускники проєктних класів успішно складають ЗНО і вступають до ЗВО України й інших країн.

На закінчення відповідного навчального періоду учні мають набути таких умінь і навичок (зміна рівня запитань): 1-2 класи — ставити прості описові запитання, які можна перевірити експериментально; ставити запитання: 3-5 класи — на визначення якісних відношень; 6-8 класи — для розроблення моделей, що використовують для

пояснення явищ; 9-12 класи — для формулювання й експериментальної перевірки наукових гіпотез.

На закінчення відповідного навчального періоду учні мають набути таких навичок (зміна рівня інженерних задач): 1-2 класи — ставити прості задачі, які можна розв'язати завдяки створенню нового або модифікованого інструмента чи об'єкта; ставити прості інженерні задачі, які можна розв'язати завдяки: 3-5 класи — створенню нового об'єкта, інструмента, процесу або системи, із визначенням кількох критеріїв успішного результату та обчисленням вартості, а також витрат матеріалів і часу; 6-8 класи — створенню нового об'єкта, інструмента, процесу або системи, із визначенням системи критеріїв успішного результату та обчисленням вартості, а також витрат матеріалів і часу; 9-12 класи — ставити інженерні задачі, що містять розвиток процесу чи системи, компоненти яких перебувають у взаємодії, визначаючи критерії та умови, що можуть мати соціальні, технічні й/або екологічні аспекти.

Мета й особливості STEM-освіти у проєкті «Інтелект України» пов'язані з фундаменталізацією освіти, формуванням в учнів науково-дослідницької компетентності та інженерних навичок, посиленням уваги до предметів природничо-математичного циклу, до вивчення англійської мови; навчанням на основі власних відкриттів; практичною спрямованістю навчання; патріотичною спрямованістю навчання. Освіта на основі компетентнісного підходу забезпечує опанування ключових компетентностей для життя, особистісно-діялісна — повноту, оперативність, гнучкість та системність засвоєння навчального матеріалу, високий рівень емоційного інтелекту та позитивного мислення, ціннісне насичення освітнього процесу.

Продовження обговорення актуальних питань інклюзії відбулося безпосередньо в умовах особливої освітньої локації — Комунального закладу «Харківська спеціальна школа № 2» Харківської обласної ради. Його директор *Алевтина Мочаліна*, з дотриманням протиепідемічних заходів у зв'язку із поширенням COVID-19, передусім ознайомила відвідувачів з матеріально-технічною базою закладу під час екскурсії навчальними кабінетами, а також підходами до спеціально організованого освітнього процесу в комплексному поєднанні з корекційно-відновлювальною роботою, соціальною адаптацією особистості, здійсненням допрофесійної підготовки. Учасники круглого столу дізналися, як високопрофесійні фахівці допомага-

ють дітям вивчати загальноосвітні предмети, здобувати результати в корекційно-розвиткових заняттях («Розвиток мовлення», «Ритміка», «Лікувальна фізкультура», «Соціально-побутове орієнтування»), опановувати навички у початковій професійній підготовці за напрямками: швейна, столярна справи, квітникарство. Оточені увагою, щирим ставленням, душевним і фізичним комфортом, вихованці також прагнуть бути затребуваними. Їхній посильний внесок у суспільно значущу справу — участь у проєкті «Моральний вчинок», допомога Харківському міському центру гуманного поводження з тваринами та Харківському зоопарку у догляді за тваринами. Зважаючи на особливості розвитку вихованців, значну увагу приділяють здоров'язбереженню, зокрема участі у спортивних секціях, клубах. Як і їхні однолітки, діти з радістю відвідують місцеві музеї, зоопарк, театри, дельфінарій, цирк.

Алевтина Мочаліна наголосила, що співпраця з Інститутом спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України дає змогу здійснювати корекційно-реабілітаційний супровід дітей, методичну допомогу батькам і фахівцям на засадах сучасних досягнень спеціальної педагогіки.

Під час обговорення основних тенденцій розвитку інклюзії в Україні і Республіці Польща учасники Міжнародного круглого столу дійшли виснов-

ків, що, попри особливості цього процесу в окремих країнах, у цілому наявні глобальні виклики, що потребують негайного розв'язання. Передусім ідеться про подальше беззаперечне утвердження необхідності формування толерантного ставлення до осіб із особливими потребами, реалізацію державних стратегій, заходів, проєктів розбудови безбар'єрного середовища, підтримку громадських ініціатив, волонтерства у питаннях інклюзії, гарантування рівного доступу всіх громадян до суспільних благ. Невідкладним питанням є вдосконалення нормативно-правової бази щодо організації освітнього процесу, відповідного фінансування, навчально-методичного забезпечення, підготовки висококваліфікованих фахівців, забезпечення наступності в усіх ланках освіти — дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної, вищої, освіти впродовж життя. Актуалізується значущість коректного узагальнення і масового поширення передового педагогічного досвіду, результатів теоретичних та експериментальних досліджень у галузі спеціальної педагогіки і психології. Звернено увагу на те, що перешкодами успішній професійно-педагогічній діяльності в означеній сфері є невідповідність та неготовність окремих педагогів до роботи з таким контингентом, брак новітніх засобів навчання та реабілітації, спеціальної навчально-методичної літератури. В окремих районах особи з особливими потребами не мають доступу до якісної освіти, а випускники — можливості реалізуватися у майбутній професійній діяльності та дорослому житті. Не оточені належною увагою держави, суспільства, фахівців батьки дітей з особливими потребами, що відчують необхідність у соціальній, психологічній, педагогічній підтримці.

Отже, проведення Міжнародного круглого столу на високому представницькому науковому і міжнародному рівнях засвідчує актуальність ініціатив Відділення професійної освіти і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України та Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди щодо порушеної багатоаспектної проблеми якості сучасної освіти. Змістовні наукові дискусії, безпосереднє спілкування (з дотриманням протиепідемічних заходів у зв'язку із поширенням COVID-19), обмін досвідом об'єднали українських і польських колег — учених у галузі педагогічних, психологічних, медичних наук, педагогів-практиків, представників громадського сектору — задля осмислення ціннісних орієнтирів нової парадигми освіти.

Свідченням прагнення учасників Міжнародного круглого столу до подальшого діалогу є підписання угод про співпрацю між Харківським національним педагогічним університетом імені Г.С. Сковороди (ректор — член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор *Юрій Бойчук*) і:

- Академією спеціальної педагогіки ім. Марії Гжегожевської у Варшаві (ректор — доктор хабітований, професор *Барбара Марцінковська*);
- Державним інститутом ім. Стефана Баторія у Скерневіцах (ректор — доктор, професор *Ельжбета Стоковська-Загдан*).

І вже здійснено перші кроки щодо реалізації згаданих угод: розпочато підготовку до видання міжнародної монографії «Якість освіти в контексті постнекласичної парадигми».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Міністерство освіти і науки України (2021, 10 листопада). *Відбувся Міжнародний круглий стіл «Якість сучасної освіти в контексті постнекласичної парадигми: методологія, теорія, практика»*. <https://bit.ly/3mlp8ll>
- Міністерство освіти і науки України. (2021, 24 червня). *Національний технопарк з підвищення якості освіти: трансформація системи, розбудова НУШ, якість і доступність*. <https://bit.ly/3yJMczx>
- Національна академія педагогічних наук країни (2021, 11 листопада). *Міжнародний круглий стіл «Якість сучасної освіти в контексті постнекласичної парадигми: методологія, теорія, практика»*. <https://naps.gov.ua/ua/press/releases/2490/>
- Федько, Р. (2017, 11 вересня). *Як ставляться до людей з обмеженими можливостями у Польщі та Україні*. Український репортер. <https://bit.ly/3mGBzsw>
- Харківський національний педагогічний університет (2021, 11 листопада). *Міжнародний круглий стіл «Якість сучасної освіти в контексті постнекласичної парадигми: методологія, теорія, практика»*. <https://bit.ly/32ibGbc>

MODERN EDUCATION QUALITY IN THE CONTEXT OF THE POST-NON-CLASSICAL PARADIGM AS A RESPONSE TO TODAY'S CHALLENGES

Yurii Boichuk

*DSc in Pedagogy, Professor, Corresponding Member of NAES of Ukraine, Rector,
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University, Kharkiv, Ukraine*

Iryna Gavrysh

*DSc in Pedagogy, Professor, Director of the Research Institute of Experimental Didactics,
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University; Scientific Supervisor of the
Scientific and Educational Project «The Intellect of Ukraine», Kharkiv, Ukraine*

Abstract. *The results of the International Round Table «Modern Education Quality in the Context of the Post-Non-Classical Paradigm: Methodology, Theory, Practice» («Jakość współczesnej edukacji w kontekście postnieklasycznego paradygmatu: metodologia, teoria, praktyka») initiated by the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Division of Professional and Adult Education of NAES of Ukraine and H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University are presented. The event took place on November 8-9, 2021, at H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University with the participation of Ukrainian and Polish researchers, in particular the representatives of Maria Grzegorzewska Academy of Special Education in Warsaw and Stefan Batory State University in Skierniewice (Poland). The event programme was implemented by the international round table participants within the framework of the presentation «Current State and the Development Strategy of Teacher Training and Research Institutions», panel discussions: «Criteria for the Modern Education Quality in the Context of the Post-Non-Classical Paradigm» and «Comparative Analysis of Inclusive Education in Ukraine and Poland», as well as the presentation «Post-Non-Classical Paradigm in the Educational Space of Ukraine: the First National Technopark to Improve the Quality of Education».*

In the context of the educational post-non-classical paradigm as the education philosophy of the third millennium, the quality of education is determined to be the key to society's innovative development and the vital guideline for personality growth.

The international round table participants also concluded that, despite the special aspects of the inclusive education organisation in different countries, in general, there are global challenges that require immediate solutions, primarily regarding the formation of a tolerant attitude towards people with special needs.

Keywords: *post-non-classical paradigm; philosophy of education; quality of education; child-centredness; barrier-free educational environment; inclusive education.*

Дата публікації: 27 грудня 2021 р.